

Paulo Agirrebalzategi (a l'esquerra) rep el Guardo del CIEMEN (1997).

Paulo Agirrebalzategi

Sociolingüista

Ara que el CIEMEN celebra els seus 25 anys de vida i de treball, em plau donar aquí el meu petit testimoni. Cap al 1977 vaig tenir l'oportunitat de presentar per primera vegada al públic basc la nova associació cultural que havia sorgit a Milà. Ho vaig fer a través de la revista cultural Jakin: «CIEMEN, a favor de les Minories Ètniques i Nacionals», vaig posar per títol a aquella petita presentació de poc més d'una pàgina i mitja. Feia poc que, personalment, havia conegut l'associació.

«Crec que la vocació internacional del CIEMEN podria servir-nos de plataforma per a portar més lluny el vostre treball i, en definitiva, les reivindicacions del poble basc»; amb aquesta targeta de presentació i amb aquesta motivació *publicitària* se'ns va presentar el CIEMEN. Era l'any 1977. Se'ns presentava a través d'una carta del seu fundador, Aureli Argemí, al nostre grup cultural Jakin, que tornava a publicar en èuscar a la revista cultural homònima, després d'uns anys de silenci forçat per la censura del règim imperant.

Aquest ha estat un dels principals serveis que el CIEMEN ha ofert durant aquests vint-i-cinc anys. Constituït com a lloc de trobada i de mutu coneixement i d'amistat entre les persones que treballen —a vegades desoladament i en solitari— per la reafirmació i la reconstrucció dels seus respectius pobles o comunitats ètniques, tant en el camp de la llengua i de la cultura, com de l'acció social, política i jurídica, el CIEMEN ha estat sempre una base útil per a l'establiment de vincles de solidaritat i de col·laboració entre persones, grups i entitats que actuen en la mateixa direcció en llurs comunitats minoritzades i nacions sense estat.

Les Jornades anuals de Cuixà, un paratge maquíssim al peu del Canigó, en les quals em va tocar fer d'enllaç entre l'organització i Euskal Herria, participant-hi personalment en diverses ocasions, van ser una valuós fòrum de reflexió i de debat sobre temes diversos, que acabaven sempre amb una afirmació positiva i reivindicativa sobre cada tema. La declaració, així com la publicació posterior de les actes i conferències de les Jornades, era un toc d'atenció en un desert de silenci institucional i de desatenció per part dels grans mitjans de comunicació pel que fa a les reivindicacions i a les lluites de les comunitats i pobles minoritzats. Ja se sap que aquesta tasca, sense estat ni institucions públiques pròpies, sol ser una feina de militància, que no resta professionalitat sinó intensitat, com molt bé ens ha demostrat el CIEMEN durant tots aquests anys.

Però al costat de serioses sessions d'informació, de reflexió i de discussió en les dependències del monestir, no eren menys valuosos els intervals de descans i de conversa amistosa a l'aire lliure, així com les agradables tertúlies i vetllades nocturnes en alguna terrassa del poble; i no cal dir l'*obligada* excursió a algun indret d'interès històric, artístic o natural de l'entorn.

La iniciativa de crear la CONSEU (inicialment es deia CONSEO), Conferència de Nacions sense Estat d'Europa, ara fa 15 anys, crec que va ser una idea valenta i ambiciosa, de cara a proclamar i avançar cap a una Europa dels Pobles, enfront de la construcció de la Unitat Europea com una Europa dels Estats prepotents, que neguen l'existència dels pobles i les nacions sotmeses i minoritzades que hi ha al seu interior. Cal un reconeixement molt particular al CIEMEN, que va impulsar-ne la constitució i que n'ha portat la direcció i coordinació. La seva acció potser no ha estat tan eficaç ni permanent com hauríem desitjat. Però no crec que hagi estat un problema de la direcció de la CONSEU. Al meu entendre, s'ha degut sobretot als boicots de les institucions dominants, amb l'afegit de la manca de recursos, als dubtes i a la feblesa organitzativa dels organismes participants que eren els que havien de mantenir-la i impulsar-la, i a vegades també de les contradiccions sorgides entre les mateixes organitzacions.

De tota manera, crec que les quatre Conferències celebrades a Barcelona en aquests quinze anys de la CONSEU han estat valuoses, i han servit per a reafirmar la consciència d'identitat dels pobles minoritzats i per a consolidar la lluita de les nacions sense estat d'Europa, a la vegada que han servit per donar un toc d'alerta als poders estatals i a les institucions europees. Els petits avenços reals a l'Europa actual cap al reconeixement de les minories i dels pobles (sense estat), de les seves reivindicacions i dels seus drets, són deguts sens dubte a l'acció persistent dels seus protagonistes i a la coordinació de les lluites des les diverses nacions minoritzades, en la qual la CONSEU hi ha fet una funció important.

La Declaració Universal dels Drets Col·lectius dels Pobles, elaborada i feta pública per la CONSEU (1990), suposa sens dubte un avenç qualitatiu en la mateixa concepció dels drets humans indivi-

duals i col·lectius, i s'ha convertit en un referent i suport important per als qui lluiten a favor d'aquests drets; i és d'esperar que vagi incidint realment en les futures formulacions dels drets dels ciutadans i dels pobles d'Europa i del món, així com en l'acció dels seus dirigents.

Una altra declaració de major ressonància internacional, fins i tot diplomàtica, i en la qual el CIEMEN hi ha tingut un protagonisme important, ha estat la Declaració Universal dels Drets Lingüístics, feta pública a Barcelona el 1996. Amb el suport tècnic i moral de la UNESCO, és d'esperar que pugui arribar a ser presa en consideració per l'ONU.

En tot cas, ambdues declaracions donen una mica la mesura de la maduresa que ha assolit la base teòrico-jurídica de les reivindicacions i de les lluites de les comunitats i pobles minoritzats de cara al reconeixement efectiu dels seus drets. Sincerament, crec que el CIEMEN hi ha contribuït d'una manera important.

Vull, igualment, referir-me a la revista *Europa de les Nacions*, que la iniciativa inescotable del CIEMEN i del seu director va fer aparèixer ara fa uns dotze anys, i que continua publicant-se. No sé si es troba a la taula del despatx dels que porten el timó de la construcció de la Unió Europea, però com a mínim s'ha de dir que és un instrument valuós en mans dels qui busquen no una anti-Europa, però sí una contra-Europa, l'Europa social i cultural dels pobles.

Tornant al nivell més personal, haig d'agrair al CIEMEN la seva col·laboració en la campanya unitària BATEGINIK que van promoure EKB i la Federació de les Ikastolas l'any 1988 en favor de l'èuscar, una de les accions concretes de la qual va ser la recollida de 600.000 signatures en un document en favor del reconeixement oficial

de l'èuscar i la seva promoció. Una campanya dirigida, entre d'altres, a les autoritats locals, autonòmiques, estatals i europees; i en aquesta acció, el CIEMEN hi va voler participar activament des de Catalunya, recollint el recolzament de molts amics catalans.